

Ongeval zonder arbeidsovereenkomst

In de klassieke werknemer-werkgeverrelatie valt iemand bij een ongeval op de werkvloer onder de wettelijke zorgplicht van de werkgever. Dat zal iedereen duidelijk zijn. Maar wat als die persoon slachtoffer wordt van een ongeval op het werk en er bestaat geen arbeidsovereenkomst met de werkgever? Volgens de wet is hij geen echte werknemer. Maar dat is gek, omdat hij feitelijk dezelfde werkzaamheden uitvoert als zijn collega's.

tekst Bas van Batenburg

Na vele gerechtelijke procedures en maatschappelijk debat kwam de wetgever met een verruiming van artikel 7:658 BW. In lid 4 van dit wetsartikel is beschreven dat werkzaamheden die hebben plaatsgevonden in de uitoefening van het beroep of bedrijf van degene in wiens opdracht de arbeid is verricht, ook onder de zorgplicht van artikel 1 vallen. Dit had tot gevolg dat bijvoorbeeld uitzendkrachten en studentstagiaires een gelijke bescherming genoten als reguliere werknemers. Daarna werd geprocedeerd of en in hoeverre deze uitbreiding van de bescherming ook op de zzp'er van toepassing zou moeten zijn.

Bepalend in dit verband is het arrest van de Hoge Raad van 23 maart 2011 (ECLI:NL:HR:2012:BV0616 Davelaar/Allspan), waarin de Raad heeft geoordeeld dat het voor de toepassing van art. 7:658 moet gaan om "werkzaamheden die de derde in het kader van de uitoefening van zijn beroep of bedrijf ook door eigen werknemers had kunnen laten verrichten." Met andere woorden: als de niet-echte werknemer werkzaamheden verrichtte die eveneens door eigen werknemers worden verricht, is de opdrachtgever ook in dat geval gehouden aan zijn zorgplicht.

Deze uitspraak gooide de deur open voor alle werkgerelateerde claims, ongeacht de formele relatie met de opdrachtgever. Dus ook de relatie tussen zzp'er en opdrachtgever.

Waar ligt de grens?

Waar ligt dan nu nog de grens? Valt de ramenwasser of pizzabezorger ook onder deze ruimere bescherming? Het mag duidelijk zijn dat deze eenmalige dienstverlening daar niet onder valt, omdat die niet tot de werkzaamheden van de wezenlijke opdrachtgever behoort. Wezensvreemde werkzaamheden vallen dus niet onder de zorgplicht van de opdrachtgever.

In een recente uitspraak van de kantonrechter in Rotterdam (ECLI:NL:RBROT:2020:2905) werd een vergelijkbare zaak aan de rechter voorgelegd. Het betrof in dit geval een in een Penitentiaire Inrichting verblijvende gedetineerde. De man had tijdens het slijpen van metalen plaatjes met een bandschuurmachine zijn linkerhand bekneld en was daarbij twee vingers kwijtgeraakt. De advocaat van de gedetineerde stelde zich op het standpunt dat zijn cliënt een werknemer van de Staat der Nederlanden (eigenaar van de inrichting) is. Hij stelde daarom dat de letselclaim aan de hand van de voor de werkgever geldende zorgplicht-criteria moest worden beoordeeld.

Geen arbeidsovereenkomst

De rechter was het hier niet mee eens. Hij oordeelde dat er in ieder geval geen sprake was van een arbeidsovereenkomst. Aan deze relatie ligt geen tussen partijen gesloten overeenkomst ten grondslag, maar die komt voort uit de Penitentiaire Beginselenwet.

Bleef over de vraag of de werkzaamheden wel onder de hiervoor beschreven uitbreiding van de zorgplicht vallen. Met andere woorden: waren het werkzaamheden die ook door eigen werknemers worden verricht? Ook hier vist de gedetineerde achter het net. Volgens de rechter zijn eigen werknemers in dit verband immers personeelsleden van de inrichting en niet collega-gedetineerden. De werkzaamheden zijn speciaal in het leven geroepen om gedetineerden een zinvolle tijdsbesteding te geven en hen voor te bereiden op terugkeer in de maatschappij. Deze werkzaamheden worden dus niet in de uitoefening van het bedrijf van de instelling gedaan en ook niet door personeelsleden verricht. De Staat der Nederlanden hoeft daarom volgens het oordeel van de rechter geen schadevergoeding te betalen.

Deze uitspraak is naar mijn mening geheel in lijn met de huidige leer zoals hiervoor beschreven. Daarin wordt een duidelijke grens getrokken tussen werkgerelateerde en niet-werkgerelateerde werkzaamheden. Dus een duidelijke restrictie in de bescherming van de niet-werknemer. «

Bas van Batenburg is advocaat/
partner van Van Batenburg & Pracht
Advocaten.